

Становище

От проф. д-р Нели Бояджиева, СУ „Св. Кл. Охридски“

за трудовете на Маргарита Стефанова- Бакрачева

за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „Доцент“,

обявен в ДВ бр.24 от 16.03.2018 г.

Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки. Професионално направление 3.2. Психология (Педагогическа психология)

Маргарита Стефанова- Бакрачева е единствен кандидат в конкурса. Представените документи отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника за приложението му преди промените от тази година. Конкурсът е обявен преди обнародването на Промените в Закона и Наредбата за приложение на новите минимални изисквания за заемане на академични длъжности.

Представяне на кандидата – биографични данни и академично развитие

Маргарита Стефанова- Бакрачева е родена на 19.04.1976 г. Средно образование получава в Първа английска езикова гимназия, гр. София през 1994 г. През 1999 г. завършва висшето си образование в Педагогически факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“ – специалност „Педагогика“ със специализация по социална педагогика - ОКС „Магистър“, професионална квалификация „педагог“. От 1999 до 2001 е била докторант в Институт по психология на БАН. През 2004 г. придобива ОНС „Доктор“ по научна специалност 05.06.01.- Обща психология. Тема на дисертационния труд „Статуси на психосоциална идентичност и субективно психично благополучие в юношеска възраст“. Не се посочва научен ръководител в документацията.

Академичното ѝ развитие започва след защитата на дисертационния труд в Институт по психология на БАН, където е назначена като асистент на 1.10. 2004 г. През 2011 г. след обявен конкурс придобива научно звание старши научен сътрудник втора степен по научна специалност „Обща психология“ в Института, където работи до 03.07.2017 г. От 2013 г. е преподавател в Европейски политехнически университет – Перник, а от 2016 г. е и ръководител на Катедра „Психология“ там, но не е представена заповед за назначаване и длъжност. Там тя чете лекции в Бакалавърски и магистърски програми на специалност „Психология“ по шест дисциплини - „Въвеждане в специалността“, „Психология на личността“, „Диференциална психология“, „Етика“, „Консултативна психология“ и „Фототерапия“. От 2014 до днес тя работи едновременно като хоноруван преподавател и в Военна Академия „Г.С. Раковски“, където води осем различни курсове - „Социално-психологически тренинг“, „Психология на личността“, „Социална психология“, „Стратегическо лидерство“, „Военна психология“, „Клинична психология“, „Консултативна психология“, „Семейно консултиране“. От 2015 г. е на хонорар и в СУ „Св. Кл. Охридски“ по „Психология на Аз-образа“ и „Диагностика на аномалното поведение“, от 2017 г. - в ПУ „П. Хилендарски“ по „Организационна психология“ и в НАТФИЗ „Кр. Сарафов“ по „Социална психология“. В последните пет години доц. Бакрачева е участвала в 45 научни форума и е чела 18

различни курсове в пет университета у нас като само триот тях се повтарят- по Социална, Консултативна и Психология на личността. Разработвала е учебни програми, но те не са приложени. Няма авторски учебници или учебни помагала и не е чела курсове по педагогическа психология.

Доц. Бакрачева е ръководила 4 докторанти в – един редовен /защитил 2014 г./, двама- на самостоятелна подготовка/1 защитил 2015, 1 отчислен с право на защита 2016/ и 1 задочна форма. Тематиката на дисертационните трудове е в областта на общата психология - психологията на личността. Има публикации в съавторство в общ по-голям екип с един от постдокторантите /З.Тоткова/, посочени в списъка с публикации за настоящия конкурс/ №.7 и №9/.

Преценка на публикациите за конкурса

За конкурса е представен списък с девет публикации - 2 колективни монографични изследвания /№ 1 и № 2/, 3 статии в научни списания /№4, №5 и №6/, 3 доклада в сборници от научни конференции /№ 3, № 7, № 8/, 1 – в електронен вид от национален конгрес по психология /№9/. Само два доклада в сборници от научни конференции са самостоятелни /№3 и №8-на английски език/. Всички останали - 7 на брой са в съавторство като в три от тях тя е на първо място /№ 3, № 4, № 5/, в две – на второ място /№1 и №2/ и в две – на пето място/№ 7 и № 9/. В монографичните изследвания тя е част от тричленни колективи с различен състав, в които фигурира на второ място. В съдържанието на тези трудове не е разграничено авторството. Публикациите са направени главно в последните няколко години – от 2015 до 2017 с изключение на едното монографично изследване, което е от 2009 г. Две от публикациите са на английски език.

Научните трудове, които са в периметъра на научната специалност, по която е обявен конкурсът, са шест. По жанрове са следните: колективна монография като втори автор в екип от трима– 1 бр./№ 1 от 2009 г.- 375 с.; самостоятелни доклади - 2 бр./№ 3 от 2016 г.и № 8 от 2017- на англ. език - общо 15 стр./; доклади от конференция в научна периодика като водещ автор в колектив от трима-1 бр./№ 4 от 2016 г.- общо 21 стр./; научни доклади в колективи от седем души, в които фигурира на пето място /№ 7 и № 9 - от 2017 г.- общо 14 стр./. Три публикации от списъка не са в полето на научна специалност, по която е обявен конкурсът- № 2, № 5 и № 6.

В документите е представен пълен списък на научните публикации на кандидата, който показва широк спектър на научни интереси и изследователска активност. Той съдържа освен трудовете за участие в конкурса и други заглавия свързани с професионалното направление. Рекапитулацията на прегледа на заглавията показва наличие на голям обем научна продукция, но малка част е предоставена за конкурса. Преобладащата част от нея е в съавторство без обозначаване и разграничване на участието. При допълнително изискване в хода на конкурса беше представена декларация за равнопоставеност подписана само от М. Бакрачева. Няма информация доколко тези трудове са били предмет на рецензиране в други конкурси и данни за съгласие от съавторите.

В тематично отношение трудовете могат да се групират по следния начин:

1. Проблеми на психологията на личността в юношеска възраст

№1. Байчинска, К., М. Бакрачева и С. Савова, Статуси на психосоциална и национална идентичност и психично благополучие в юношеска възраст. Акад. Изд-во „Проф. М. Дринов“, С., 2009, 375 с.

Представеният колективен труд може да се съотенесе към научната специалност на настоящия конкурс и психология на личността, възрастова и приложна психология при възпитанието и консултирането. Този труд е рецензиран от ст.н.с. д-р Р. Божинова от Института по психология и проф.дпн Н. Александрова от СУ „Св. Кл. Охридски“ във връзка с издаването му. Той е резултат от колективно проучване в Института по психология и е обнародван преди конкурса за избор за ст.н.с. втора ст. по обща психология на М. Бакрачева в този институт. Формулировката на темата съвпада като цяло с тази на дисертацията на кандидата, защитена през 2004 г., но тя е разширяна с изследване на националната освен психосоциална идентичност и с ценностите освен психичното благополучие в юношеската възраст. Тъй като не е представен автореферат на дисертационния труд, не може да се направи точна преценка за степента на съответствие и разширяване на изследването. Съпадението на проблематиката с тематиката на дисертационния труд е основание за приемане на автентичността на участие в колективното изследване и оформянето на резултатите от него за публикуване. Този труд е познат на специалистите, рецензиран е, има висока оценка и най-често цитиране в справката на кандидата.

2. Проблеми на педагогическата психология.

- *Психология на обучението*

№3. Бакрачева, М. Приложение на социалноконструктивистка теория в електронното обучение, 2016, Сборник с научни доклади, Габрово, 2017, 143-151

- *Мотивация за учене*

№4. Бакрачева, М., Д. Бакалова и Й. Омарчевски, Мотивация за учене и предпочитане на среда за реализация. Доклад от конференция, Българско списание по психология, 1-4, 2016, 171-192

№ 9. Божинова, Е.Таир, З. Тоткова, Е. Папазова, М. Бакрачева, А. Александрова-Караманева, К. Попова, Подходи за работа в учебния процес в контекста на мотивацията за учене, Научни доклади Осми нац. конгрес по психология, 2017, 513-520

- *Педагогическо общуване*

№7. Божинова, А. Александрова- Караманева, Е.Таир, Е. Папазова, М. Бакрачева, К. Попова, З. Тоткова, Стил, формиране и подкрепа на връзката учител-ученик, Сборник доклади от международна научна конференция София 2-3 юни 2017, 230-237

- *Формиране на интеркултурна компетентност*

№8. Бакрачева, М. Подпомагане на интеркултурната компетентност чрез фототерапевтични техники и творчески събития. В- “Културни различия в изкуството и образованието-развитие на интеркултурни умения“. Romanian Academy, Department of pedagogy and Psychology, 2017, 24-31/на английски език/

Приноси моменти в публикациите по педагогическа психология

/ от справката на кандидата – приноси по 3,4,7,8 /

1. Самостоятелно теоретично изследване на приложението на конструктивистката теория със съвременна интерпретация на базата на други изследвания и съпоставка на традиционното с електронното обучение при формално и неформално учене, с което се потвърждават и актуализират проучванията в педагогическата психология.

2. В психоло-педагогическата диагностика – начело с М. Бакрачева и в съавторство с Д. Бакалова и Й. Омарчевска е създадена скала за измерване на вътрешна и външна

мотивация за учене и работа, пилотирана при студенти и с добри психометрични показатели, която може да се използва при обучението младежи и възрастни. Тя показва добра конструктивна валидност и надеждността в подskalата за вътрешна мотивация.

3. Проведени конкретни диагностични представителни и сондажни емпирични проучвания в колективни трудовена ИИНЧ начело с ст.н.с. Р. Божинова и участие на М. Бакрачева, в които се търсят отговори за вижданията на учителите за стиловете на взаимодействие и подкрепа на ученици в обучението, за подходите на работа в учебния процес в контекста на мотивацията за учене. С това се актуализират и потвърждават изводи от други изследвания за доминиращи стилове на взаимодействие /педагогическо общуване/ и мнението на учителите за подходите им на работа в учебния процес.

4. Самостоятелно проучване върху приложение на конкретни арт-техники и използването на изкуството за творчески занимания при обучението за подпомагане на интеркултурната компетентност/фототерапия/, с което се разширява и обогатява методиките в полето на приложната психология и интеркултурната педагогика.

Справка за цитиранията

Няма официална справка за цитиранията , а само собствена справка без копия и посочване на страниците / 75 бр./ Близо две трети /45 бр./ са цитирани колективни трудове, от които най-често №1 /21/и №2 /3/ от списъка. Цитират се трудове преди защитата/13/, до хабилитацията/50/и след нея/ 3/. В цитиранията от докторант /23/има такива под печат и без точни данни/10/. Цитатите са в сборници с доклади/23/, статии /20/, монографии/19/, дисертации и автореферати/11/ и др.

Критични бележки и препоръки

1. Броят на публикациите за участие в конкурса е твърде малък на фона на общия брой публикации и не е ясен принципът им за подбор по жанр и тематиката. Няма разграничаване в общия списък на публикации на етапи в академичното развитие.
2. Не е описан и представен авторефератът на дисертацията за ОНС „Доктор“ , както и публикациите по дисертацията, както и преди предишната хабилитация по обща психология. Това не е коректно обозначено в общия списък и затова не става ясно кои от тях са били вече рецензирани в предишния конкурс за научно звание.
3. В представените за рецензиране трудове няма разграничено съавторство или описание на вида на участието в преобладаващия обем колективни изследвания и публикации. Изисканата допълнително декларация за равнопоставеност на участието е подписана само от кандидата, но не и от съавторите и няма данни за съгласието им общите публикации да участват в настоящия конкурс.
4. На фона на преобладаващите колективни трудове за конкурса, самостоятелните публикации са незначителна част като жанр, брой и обем в съотношение с другите и препоръката ми е за повече самостоятелни или разграничени авторства занапред.
5. Въпреки многобройните и разнообразни четени курсове и учебни програми за тях, те не са представени в документацията и няма справка за авторска учебна литература по отделните курсове - помагала, пособия, материали или учебници, както се изисква при оценяване на компетентността и методическата осигуреност.
6. Конкурсът е обявен по „ Педагогическа психология“ и затова е наложително разработване на учебни пособия по тази научна специалност в бъдеще.

Обобщено мнение и оценка за качествата на кандидата

Не познавам и нямам личен контакт, но съм присъствала на различни научни форуми като участник или водещ на секционни заседания, където д-р М. Бакрачева е участвала –национални конференции и конгреси по психология - включително и за някои от предствените за рецензиране научни доклади за настоящия конкурс. Впечатленията ми са за нейното силно лично присъствие, висока компетентност, активност и умение за презентирание на резултати от конкретни научни изследвания в полето на приложната психология. Познавам мащабното проучване в колективния труд, включено в списъка за конкурса, което има безспорна научна стойност и съм го препоръчвала на студенти и докторанти. Имам висока оценка и за опитите за апробиране и представяне на техники, които разработвам и аз в практиката и в преподаването, независимо от нея, като съм цитирала заглавие на нейно пилотно проучване съвместо с Н. Гаврилова върху фототерапията - 2006 г. Моята академична компетентност ми позволява да оценя положително интересите и да намеря потвърждение на изводи и тенденции, представени в голяма част от моите проучвания в областта на консултативната педагогика, психология и терапията чрез изкуство и творчество.

На основата на изключително подробната автобиографична справка и информация за свъхрактивното участие като университетски преподавател за сравнително кратко време в почти всички области на психологията, както и в многобройните курсове за обучение и квалификация на специалисти, в множество проектни дейности, висока обща публикационната продуктивност, се налага заключението, че д-р М. Бакрачева притежава завидна творческа енергия, организационни умения, креативност, широки интереси в професионалното направление, висока мотивация за постижения, нагласа за колективни академични начинания и умения за екипна работа. Всичко това е основание да се предположи, че ще бъде полезна като колега и преподавател по психология в специалностите от професионално направление Педагогически науки във ФНПП, за чиито нужди е обявен конкурсът. Магистърската й степен по Педагогика със специализация по социална педагогика я прави особено подходяща за обучението по тази специалност, за която отговаря Катедрата по социална педагогика и социално дело в СУ „Св. Кл. Охридски“.

Д-р М. Бакрачева е представител на това поколение учени, които са с изявен стремеж за утвърждаване и постижения, следват неотклонно възходяща линия на академично развитие, постигат отделни етапи от него по-рано, което им осигурява широка перспектива за бъдещето. Съчетаваеното на две професионални направления от различни етапи на образование и научно развитие, както и изследователска компетентност в Научен институт с опита на университетски преподавател и в областта на социалната практика, е добра предпоставка за академично развитие.

Заклучение

На основни цялостна обобщена оценка на преподавателската активност, научната продукция, академичната, експертна компетентност и качества на д-р М. Бакрачева, препоръчам утвърждаването на нейната кандидатура за заемане на академичната длъжност „доцент” във ФНПП на СУ „Св.Кл. Охридски“ - Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки. Професионално направление 3.2.Психология (Педагогическа психология).

27.07.2018 г.

Изготвил становището:

Проф. д-р Нели Бояджиева